

Preveres d’Inca ordenats en els s. XVIII i XIX

XVIII JORNADES D’ESTUDIS LOCALS

doi: 10.3306/JELINCA.18.87

Mn. Pere Fiol i Tornila¹, Mn. Joan Parets i Serra²

1: prevere. Llicenciat en Filosofia i Lletres (Història). Adreça electrònica: perefiol@yahoo.es

2: prevere. Documentalista musical. Adreça electrònica: recercamusicalbalear@gmail.com

Paraules clau: clergue, prevere, títol de patrimoni, vicari, rector, jurisdicció, tonsura, ordes majors.

Resum. *Aquesta comunicació és continuació de la presentada a les Jornades d’Estudis Locals de 2016. En aquesta ocasió se centra en els preveres inquers ordenats en els segles XVIII i XIX. Es presenten un total de 112 apunts biogràfics que recullen d’una forma resumida els principals fets de cada un d’aquests preveres inquers. Aportam una breu introducció amb l’explicació d’alguns conceptes que ajuden a entendre millor la vida dels clergues que presentam.*

Keywords: Clergyman, presbyter, title of heritage, vicarious, rector, jurisdiction, tonsure

Abstract. *This paper work is continuations of the work that we presented last year. In this case, the work has been focused about presbyters from Inca ordered in the 18th and 19th centúries. A total of 112 biographical notes are presented in this work, wich summarize the main facts of each os these presbyters. We provide a brief introduction with explanation of some concepts that help to better understand the life of this clergyman.*

1. Introducció

1.1. Jurisdiccions

Crec que som molts els qui sabem que un soldat havia de ser judicat pel que tècnicament es coneix com jurisdicció militar. Aquesta realitat ens posa davant el fet que en la nostra història hi ha hagut diferents jurisdiccions que, tira-tira, han anat desapareixent.

Hem tengut jurisdicció reial, jurisdicció senyorial, ducal, comtal... Moltes vegades aquestes jurisdiccions tenien “límits”, ja que podien intervenir en robatoris, injúries, ofenses..., però no podien quan hi havia un crim: jurisdicció criminal.

Popularment es deien “batlles de vara curta”, que era l'autoritat que un senyor podia posar a sos dominis i que tenia els límits que hi establia una autoritat superior.

L'Església també tenia la seva pròpia jurisdicció, coneguda com jurisdicció eclesiàstica, i els clergues sols podien ésser jutjats per aquesta jurisdicció.

1.2. Qui esdevenia clergue?

Aquest concepte pensam que pot quedar ben definit seguint el *Còdex de Dret Canònic* de 1917, que fou el primer que en l'Església es donà, seguint el sistema dels anomenats “còdexs napoleònics”, això és, la reunió de tota la legislació existent a un país, o en una “societat perfecta”, com es denominava l'Església llavors, i que estructura tota la seva legislació al voltant d'aquests eixos:

- Llibre I. Normes generals
- Llibre II. De les persones
- Llibre III. De les coses
- Llibre IV. Dels processos
- Llibre V. Dels delictes i de les penes
(*Confer*, 1962)

Per tant, segons aquest document *clergue* és el qui rebent la clerical tonsura ha estat consagrat als misteris divins (“Qui divinis ministeriis per primam saltem tonsuram mancipati sunt, clerici dicuntur”, cànon 108 & 1).

1.3. Què és la tonsura?

És el ritu que el bisbe, l'abat o un superior major fa a un batiat, mitjançant el qual li fa la “coroneta” i l'incorpora a la jurisdicció eclesiàstica.

Una vegada que un home havia estat tonsurat ja pertanyia a la jurisdicció eclesiàstica i podia gaudir d'un benefici eclesiàstic. Normalment l'usdefruit d'un tros de terra que li permetia poder viure i l'obligava a complir certs ritus i feines.

Hi havia clergues **casats** i clergues **celibataris**. Encara ara tenim certs malnoms que ens recorden clergues maridats: *Corona*, *Coronat*, o llinatges *Quetgles*.

Hom podia quedar com clergue celibatari o anar avançant en el camí eclesiàstic que es feia rebent els anomenats **ordres menors**:

Ostiari: del mot llatí *ostia*, que vol dir “porta”. Rebia l'encàrrec d'obrir i tancar el temple.

Lector: mot que encara empram, era el qui havia de fer les lectures.

Exorcista: mot ben conegut encara ara en el nostre lèxic. Ritus per foragitar el mal.

Acòlit: encara emprat, és el qui serveix l'altar.

1.4. Ordres majors

Els ordres majors són:

- Sotsdiaca
- Diaca
- Prevere
- Bisbe

Per poder rebre aquests ordes s'havia de fer el **títol de Patrimoni**, i això vol dir presentar, notarialment, uns béns que fessin possible viure dignament i sense necessitat que l'Església li haguera de donar res per poder viure. Si el prevere aconseguia un **benefici**, aquelles terres que havia presentat com a títol de Patrimoni deixaven d'estar vinculades al prevere, i la família en podia disposar a son albir. A partir del *Còdex de Dret Canònic* de 1917 hom es podia ordenar al servei de la Diòcesi i ja no calia fer un títol de Patrimoni, com és el cas de tots els preveres actuals, si bé sempre n'hi ha hagut que han estat ordenats “ad titulum patrimonii sui” (a títol de son propi patrimoni) i per aquesta raó no vénen obligats a acceptar la feina que el Sr. Bisbe els encomana. Els frares s'ordenen “ad titulum paupertatis” (a títol de pobresa).

El *Còdex de Dret Canònic* actual, aprovat l'any 1983, havent incorporat la doctrina que proposà el concili II del Vaticà (1963-1965) ja s'estructura d'una altra manera:

- Llibre I. Normes generals
- Llibre II. El poble de Déu
- Llibre III. La funció de l'Església d'ensenyar
- Llibre IV. La funció de l'Església de santificar
- Llibre V. Els béns temporals de l'Església
- Llibre VI. Les sancions en l'Església
- Llibre VII. Els processos

Els clergues són descrits en el Llibre II, quan es parla del poble de Déu, i després d'haver dit que a l'Església hi ha clergues i laics per institució divina (cànon 207) ens diu (cànon 266) que hom esdevé clergue per la recepció del diaconat (per “receptum diaconatum aliquis fit clericus et incardinatur Ecclesiae particulari”; hom esdevé clergue i queda incardinat a una església particular per la recepció del diaconat).

Potser aniria bé recordar el fet que l'Exclaustració (1835) va treure els frares de tots els convents de Mallorca. Posteriorment es tornaren a admetre els PP. Paüls o de la Missió i els PP. de Sant Felip Neri. El convent de la Missió s'havia respectat i s'havia destinat a casal d'acollida per als religiosos ja grans, “Venerables”, que no tenguessin família que els acollissin; per tant, fou bo de fer retornar-lo a la institució religiosa. El convent dels PP. de Sant Felip fou més difícil, atès que ja s'havia esbucacat i s'estava aixecant el que coneixem com plaça Major, per aquesta raó se'ls donà l'antic convent dels PP. Trinitaris, que encara no s'havia esbucacat i que ara coneixem com convent de Sant Felip Neri.

L'abundància de preveres va fer que el Govern de Madrid prohibís que els bisbes administrassin el sagrament de l'orde sacerdotal, però no podem oblidar que hi havia molts joves, als seminaris diocesans i als escolasticats conventuals, que estaven a punt de ser ordenats i estaven determinats a fer-ho, per aquesta raó no pocs es traslladaren a altres països, on foren acollits pels seus germans de religió. Allà foren ordenats i molts passaren a exercir el ministeri sacerdotal a terres americanes, ja que la llengua els possibilitava l'exercici ministerial de manera immediata. Els seminaristes diocesans tenien un altre problema, però trobaren la solució de passar a Itàlia; allà formaren un grup, que fou dirigit pel sacerdot andalús Francisco Cabrera i Aguilar (1813-1886), una germana del qual s'havia casat a Roma (1837) amb el mallorquí Jaume d'Olesa. Dos anys després el matrimoni es traslladà a Gènova, on l'arquebisbe era un frare carmelità, Plàcid Maria Tadini, qui veié amb bons ulls que Cabrera fundàs allà un seminari per acollir els seminaristes mallorquins que havien quedat sense seminari. Olesa, qui tenia diferents béns a Manacor i dels quals tenia cura la família de Rafel Caldentei, el convidà perquè passàs a Gènova, on podria acabar els estudis i rebre l'ordenació sacerdotal. Així ho va fer Caldentei i un bon altre grup de mallorquins, entre els quals es trobaven els preveres inquers Joan Alzina i Duran, Miquel Llabrés i Marimon, i Bernat Salas i Genestra. Tots foren ordenats entre 1840

i 1845, i quan el Govern començà a fer els ulls grossos, retornaren a Mallorca, i aquí exerciren el sacerdoci amb tota normalitat. Hi va haver algun seminarista que deixà els estudis i dugué vida secular a Mallorca, però almanco en tenim un que es casà i, havent enviadat i sense fills, acabà els estudis que li mancaven, i fou ordenat prevere. Així ho trobam en el cas del palmesà Miquel Barceló i Amengual (1819-1882). El 1859 rebé la clerical tonsura i dia 21.08.1862 fou ordenat prevere.

2. Llistat de preveres

Aquests són els preveres, per ordre alfabètic, dels quals el *Butlletí Oficial del Bisbat de Mallorca*, que es començà a publicar el 1861, ens dóna alguna notícia.

1. **Alzina i Alzina, Domingo.** Inca, 1862. Era fill de Bernat i Francisca. Fou ordenat prevere dia 18.12.1886, havia fet títol de Patrimoni dia 24.02.1885. L'any 1906 estava adscrit a la parròquia ciutadana de Sant Jaume, i dia 01.06.1913 fou nomenat vicari de Búger. Retornà a Inca, on morí dia 17.04.1923. APSMM Defuncions de 1919 a 1940, foli 106, núm. 46.
2. **Alzina i Alzina, Simó.** Inca, 1857. Començats els estudis eclesiàstics dia 02.08.1877 feia títol de Patrimoni, en el mes de desembre sol·licitava rebre els ordes menors i el sotsdiaconat, ordes que rebé el 06.12.1877. Fou ordenat prevere dia 18.09.1880 i quedà adscrit a la parròquia ciutadana de Sant Jaume, on també va anar el seu germà Domingo, ordenat el 1886. Es veu que era prim de salut i va morir a Inca, als 29 anys, dia 17.04.1886. BOBM 1886, 150.
3. **Alzina i Duran, Joan.** Nasqué a Inca dia 03.01.1813 i començats els estudis eclesiàstics l'any 1832 entrà com a col·legial a la Sapiència. El curs 1834/35, suprimida la Universitat de Mallorca, féu el primer curs de Teologia al Seminari i el curs següent, el segon. Davant la prohibició de poder ser ordenat a Espanya, anà a Itàlia (Gènova), allà acabà els estudis, i fou ordenat prevere. Retornat a Mallorca quan s'aixecà la prohibició, el trobam com a vicari de la parròquia de Sant Jaume. Va morir dia 16.09.1865, als 52 anys, assistint els malalts de còlera que aquell any hi hagué a Palma. BOBM 1865/66, 272. Creim que era germà seu i cosí dels germans Alzina i Alzina el P. dominic exclausturat, P. Domingo Alzina i Duran, catedràtic de llatí al novell institut palmesà, qui morí a Palma, als 80 anys, dia 14.06.1890. BOBM 1890, 172.
4. **Alzina i Duran, Simó.** Nasqué a Inca dia 16.07.1806. Era fill de Simó Alzina i de Joanaina Duran; els avis paterns eren Simó Alzina i Margalida Garcias, i els materns, Jaume Duran i Antònia Julià. Començats els estudis eclesiàstics entrà a la Sapiència el 1824. Dia 25.06.1827 va fer títol de Patrimoni per poder ser ordenat sotsdiaca. No havia acabat els estudis i ja ajudava a la parròquia de Sant Jaume, on treballà també de 1817 a 1824 el futur bisbe Salvà, qui, essent bisbe de Mallorca, dia 15 de març de 1862 rebé un reial decret en què li comunicaven que Mn. Alzina i Duran havia estat nomenat canonge ardiaca de la nostra Seu, després d'haver estat "teniente de cura de la parroquia de san Jaime de esta ciudad por espacio de treinta años y ecónomo de la misma en varias ocasiones". Quan morí el bisbe Salvà, dia 10.11.1875 fou elegit vicari capitular. A la sagristia de Santa Maria la Major, hi tenim un quadre amb aquesta inscripció: "Vera efigies Simonis Alzina Archidiaconus Stae. Ecclesiae Cathedralis Majoricensis. Obiit anno 1880" (vertadera imatge de Simó Alzina, ardiaca de la Seu de Mallorca. Morí l'any 1880).

- Morí dia 21 de desembre. BOBM 1880, 401-402. Té un carrer dedicat a Inca. Va donar a la impremta la “Novena en obsequio del il·lustre confesor y màrtir de la fe San Sebastián, patrón de Palma”. GEM XVIII, 291.
5. **Amer i Verd, Joan.** Nasqué a Inca. Era fill de Miquel i Joana Maria i germà del notari Pere Francesc Amer i Verd. Entrà als P. Franciscans i en les revolucions del s. XIX fou exclaustat; morí a Inca dia 30.07.1834. APSMM Def. 1833-1866 (llibre 198), foli 8g, núm. 21.
 6. **Arrom i Oliver, Joan.** Franciscà exclaustat que morí a Inca dia 06.09.1862 als 68 anys. APSMM llibre 198, foli 193g, núm. 41.
 7. **Bal·le i Tortella, fra Antoni.** Era un frare llec del convent de Sant Domingo que una vegada exclaustat vivia a la placeta del Sol, quan morí d'un vessament cerebral dia 07.09.1874, als 66 anys. APSMM llibre 200, foli 97, núm. 51.
 8. **Bauçà i Ferragut, Antoni.** Inca, 1787. Professà als PP. Franciscans OFM (Ordinis Fratrum Minorum) i morí exclaustat a Palma dia 27.08.1870. BOBM 1870, 290.
 9. **Beltran i Caimari, Pere Joan.** Inca, 1865. Fou ordenat prevere dia 22.03.1890. Dia 20.05.1889 havia fet títol de Patrimoni. L'any 1902 fou nomenat rector de Sant Domingo, on restà fins al 1909, en què fou nomenat vicari de Caimari. L'any 1910 fou nomenat vicari de la parròquia d'Inca. Molt treballà a Sant Domingo tant materialment com espiritualment. L'any 1913 ja el trobam a l'Argentina. Morí dia 29.12.1914 essent el “Cura-Párroco de la Catedral Nueva (Santa Fe)”. A Inca la família repartí un recordatori amb aquestes paraules: “Pequeño recuerdo a la memoria del Rdo. D. Pedro J. Beltrán, Pbro. Ex-rector de Sto. Domingo de Inca y Cura-Párroco de la Catedral Nueva (Santa Fe). Murió en la paz del Señor día 29 diciembre de 1914 A.E.R.I. Dígnese rogar a Dios por el alma del difunto sacerdote y especialmente asisitir al oficio mayor con exposición y sermón por el Rdo. D. Andrés Casellas, Vicario de Llubí, que en sufragio de su alma se celebrará en la iglesia de Sto. Domingo el jueves lardero, día 12, por cuyo favor le quedará agradecida la familia del finado. En la función de desagravios de la noche, que introdujo dicho Sr. Beltrán, se cantará el Trisagio de don Bernardo Salas y predicará el mismo orador de la mañana”. Fiol, 105.
 10. **Bisellach i Ramis, Miquel.** Inca, 29.01.1850. Fill de Guillem i Antònia. Ja acabant els estudis eclesiàstics dia 03.12.1873 feia el títol de Patrimoni i dia 24.08.1874 demanava ésser admès als quatre ordes menors i al sotsdiaconat. Dia 13.02.1875 sol·licità el presbiterat, fou ordenat dia 13.03.1875 i començà l'exercici ministerial com a vicari de Marratxí, càrrec al qual renuncià aviat per retornar a Inca. Fou vicari *in capite* de Biniamar 1880-1889 i demanà per a aquell lloc la presència de les Religioses Franciscanes, però fonamentalment fou un prevere que serví la gent d'Inca com a adscrit a la seva parròquia. Té un carrer dedicat a Inca. Morí a aquesta ciutat dia 25.05.1910. BOBM 1910, 300 APSMM Difunts 1895-1916, foli 275, núm. 47.
 11. **Borràs i Mulet, Miquel.** Inca, 1841. Començats els estudis eclesiàstics l'any 1862 entrà com a alumne al Col·legi de la Sapiència. Dia 17.07.1866 va fer el títol de Patrimoni i dia 21.01.1867 demanà ser admès als ordes menors i al sotsdiaconat. Dia 25.12.1869 fou ordenat capellà. Als 33 anys agafà una pulmonia que el duqué a la tomba, a Inca estant, dia 25.04.1874. APSMM llibre 200, foli 94, núm. 31. BOBM 1874, 162.
 12. **Borràs i Rubert, Sebastià.** Antic membre de l'OFM que fou exclaustat el 1835, al convent era conegut com fra Joan de Capestrano. Morí a Inca, al carrer de Sant

- Antoni, als 74 anys, dia 10.04.1885, havent fet testament dia 31.05.1884 davant el notari Gaspar Riutort. Era fill del corder Joan i Joana Anna. BOBM 1885, 134. APSMM Difunts 1877-1886, foli 257, núm. 23.
13. **Brunet i Corró, Francesc.** Son pare era un conrador de Santa Maria del Camí i sa mare, inquera. Vivien al carrer de l'Aigua. Sabem que l'any 1851 era beneficiat i vicari d'Inca, i que el 1852 fou nomenat vicari encarregat, atès que no hi havia rector. Morí a Inca dia 01.09.1869 als 57 anys, degut a una tisi de laringe. APSMM llibre 200, foli 36g. BOBM 1869, 320.
 14. **Buades, Mn. Joan.** En el Llibre de determinacions del reverend comú de la nostra parròquia hi apareix com a beneficiat i prevere d'aquesta. Aquí morí dia 22.08.1800. APSMM llibre 31, foli 180g.
 15. **Coli i Llobera, Joan.** Inca, 07.10.1864. Essent ja clergue tonsurat (28.03.1884) i avançant en els estudis eclesiàstics, dia 19.01.1886 féu títol de Patrimoni per poder rebre els quatre ordes menors i el sotsdiaconat (17.12.1886). Dia 17.03.1888 va ser ordenat prevere, tot restant al servei de la parròquia inquera. L'any 1891 fou nomenat vicari *in capite* d'Orient, però prest tornà a Inca, i el 1904 fou nomenat notari eclesiàstic de l'Arxiprestat d'Inca. L'any 1898 es féu terciari franciscà. L'any 1909 fou nomenat vicari de la parròquia inquera, càrrec que ocupà tota la vida, tenint especial cura de l'església de Sant Francesc (de maig de 1904 a desembre de 1909), fins que dia 21.12.1909 en féu entrega a la novella congregació dels PP. Franciscans de la TOR, que tants d'anys l'han servida. Morí a Inca, als 54 anys, dia 12.03.1920. BOBM 1920, 208. APSMM Llibre de defuncions de 1919 a 1940, foli 49, núm. 21.
 16. **Coll i Gener, Antoni.** Inca, 16.10.1831. Fou ordenat prevere dia 23.12.1855, i tenia ja un benefici a la nostra parròquia. Dia 10.01.1860 fou nomenat capellà del monestir de Sant Bartomeu, càrrec que serví tota la vida i que a partir de dia 12.07.1900 va compaginar amb el de rector del Puig de Santa Magdalena. Morí a Inca, dia 24.03.1909. BOBM 1909, 82.
 17. **Corró i Llobera, Joan.** Aquest prevere vivia a la placeta d'en Corró i era vicari i beneficiat de la parròquia d'Inca. Començats els estudis eclesiàstics, per poder accedir als ordes majors, dia 05.02.1815 va fer son títol de Patrimoni. Morí a Inca, d'una pulmonia, dia 27.08.1886 als 73 anys i set mesos. PSMM. Defuncions 1833-1866 (198) foli 222g, núm. 36. BOBM 1866, 480.
 18. **Crespí i Frau, P. Josep.** Antic OFM que fou exclaustat el 1835 i passà a viure a Inca amb la família, on morí dia 03.06.1848 als 58 anys. APSMM 198, 130g.
 19. **Darder i Perelló, Jaume.** Començats els estudis eclesiàstics dia 04.06.1802 va fer el títol de Patrimoni per poder ser ordenat sotsdiaca. Morí a Inca dia 21.01.1838, als 58 anys, essent beneficiat de la nostra parròquia. APSMM llibre 198, 53 núm. 4.
 20. **Estrany i Salom, Fra Rafel.** Era un frare llec del convent de Sant Francesc que l'any 1835 fou exclaustat. Morí a Inca dia 01.02.1845 als 75 anys. APSMM llibre 198, 116g, núm. 2.
 21. **Ferragut i Ferrer, P. Pere Andreu O. P.** Inca, 13.11.1778. Rebé el presbiterat com a frare dominicà l'any 1802. Exclaustat el 1835, passà a viure a Inca. Féu testament davant el notari Josep Castelló dia 26.02.1848 i morí a Inca, als 78 anys, dia 11.03.1853. APSMM llibre 198, 147 núm. 13.
 22. **Ferragut i Ramis, Antoni.** Inca, 1856. Seguint els estudis eclesiàstics dia 12.10.1882 féu el títol de Patrimoni per accedir al sotsdiaconat. Fou ordenat prevere la Dominica IV d'Advent de 1884 i quedà com a adscrit a la parròquia inquera, que serví tota la vida. Aquí morí dia 21.02.1924. BOBM 1924, 276.

23. **Ferragut, Mn. Lluís.** Era l'ecònom de Sencelles quan hi morí dia 04.09.1872. BOBM 1872, 226.
24. **Ferrer i Bauçà, Mateu.** Era frare franciscà que va ser exclaustrat el 1835. Havia esmerçat els seus anys franciscans com a predicador i almoïner; fet fora del convent, vengué a Inca per viure amb la família i aquí morí dia 10.04.1889 als 87 anys i 71 de professió religiosa. BOBM 1889, 288.
25. **Ferrer i Cabrer, Joan.** Inca. Seguint en els estudis eclesiàstics dia 17.08.1808 va fer el títol de Patrimoni per poder ser ordenat sotsdiaca i arribar al sacerdoci.
26. **Ferrer i Caimari, P. Pere Francesc.** Inca. Havia professat en els PP. Franciscans i estava destinat a Inca quan fou exclaustrat el 1835. Morí a Inca dia 04.12.1849 als 63 anys. APSMM llibre 198, 135 núm. 55.
27. **Ferrer i Ferrer, Pere Joan.** Inca 22.11.1838. Era fill d'Antoni i Francinaina Seguint els estudis eclesiàstics dia 30.11.1860 feia títol de Patrimoni i era ordenat prevere dia 21.12.1862. De 1864 a 1875 fou vicari de la parròquia inquera i de 1881 a 1904 fou el rector de l'església de Sant Francesc d'Inca. Dia 30.01.1908 feia testament davant el notari Jaume Vidal i moria a Inca, als 69 anys, dia 12.02.1908. BOBM 1908, 135 APSMM Def. 1895-1916, 234g
28. **Ferrer i Garau, Marc.** Sabem que era un seminarista d'Inca i que dia 04.03.1797 feia títol de Patrimoni per poder accedir als ordes majors.
29. **Ferrer i Llabrés, Joan.** Inca. Era fill de Pau i Francinaina. Prevere doctor en Teologia titular d'Inca, dia 13.01.1728 fou nomenat rector de Muro, on restà fins a la mort, que li sobrevingué dia 26.10.1834, als 43 anys. Havia fet testament davant el notari Pere Marià Simó, fent una deixa per a la canonització de la Beata Catalina Tomàs i de sor Clara Andreu. APM Llibre d'òbits 1804-1849; tenia un nebot capellà, Mn. Gabriel Ferrer.
30. **Ferrer i Morro, Gabriel.** Inca. Era nebot de Mn. Joan Ferrer i Llabrés, i beneficiat en la parròquia inquera. Morí dia 19.10.1836 deixant viva sa mare. PSMM llibre 198, 39g núm. 37.
31. **Ferrer i Prats, Mateu.** Sacerdot d'Inca, de Cas Baster, qui dia 16.03.1786 va fer títol de Patrimoni per poder accedir als ordes majors. Dia 20 de gener de l'any 1846 realitzà el sermó de Sant Sebastià a la vila de Sencelles. APS 1841, foli 31.
32. **Ferrer i Prats, Vicenç.** Pens que seria germà de l'anterior. Morí a Inca, als 75 anys, dia 28.10.1844 APSMM llibre 198, 115, núm. 43.
33. **Ferrer i Seguí, Gabriel.** Inca, 20.01.1847 de Guillem i Joanaina. Entrà al Seminari seguint les passes del seu germà Pau. Seguint els estudis eclesiàstics dia 03.04.1872 féu el títol de Patrimoni per poder ser rebut als ordes majors. Fou nomenat vicari d'Inca, i vivia amb els pares i el germà en el carrer de la Creu, on morí d'una pneumònia crònica, als 32 anys, dia 30.08.1879. BOBM 1879, 290.
34. **Ferrer i Seguí, Pau.** Inca, 13.05.1844. Començats els estudis eclesiàstics i havent rebut la clerical tonsura de mans del bisbe Salvà dia 03.03.1861, i els quatre ordes menors dia 15.09.1861, dia 22.10.1864 féu títol de Patrimoni, i va ser ordenat prevere l'any 1868 després d'aconseguir el títol de batxiller en Teologia. De 1871 a 1874 fou vicari de Selva. Retornat a Inca l'any 1888 fou nomenat rector de Sant Domingo, on posà una preceptoria per preparar els infants que volguessin entrar al Seminari. L'any 1889 fou elegit per ser el notari de l'Arxiprestat. Vivia al carrer de la Creu. La salut li va anar mancabant, i el 1903 deixà Sant Domingo. Morí a Inca dia 17.04.1904. BOBM 1904, 141.
35. **Ferrer i Siquier, Joan Pau.** Inca, 27.01.1738. Fill de Mateu i Caterina. Féu els

- estudis eclesiàstics i dia 14.12.1759 demanà la tonsura i els quatre ordes menors amb la intenció de ser mestre de Gramàtica a Inca; per ara no sabem si arribà al sacerdoci.
36. **Ferrer, Mn. Miquel.** Prevere d'Inca que l'any 1864 era rector de Sineu. ADM III/117/121.
37. **Ferrer, Mn. Pere Joan.** Era nebot de l'anterior, i en el mes de juny de 1864 fou nomenat vicari d'Inca. Dia 18.12.1874 renuncià a la vicaria per motius de salut. ADM III/117/121 i 141.
38. **Fiol i Pujades, Guillem.** Inca, 16.12.1824. Fill de Guillem i Catalina. Avis paterns: Joan i Francinaina Melià; materns: Joan i Magdalena Fiol. Li posaren els noms de Guillem, Marià, Eusebi. L'any 1862 entrà al Seminari com a alumne intern, estudià quatre anys de Llatí i Humanitats, tres de Filosofia, i el curs 1869 començà la Teologia. Dia 27.05.1871 va fer títol de Patrimoni i dia 04.04.1874 fou ordenat prevere. Quan fou ordenat diaca 21.05.1872, sota la direcció del rector del Seminari –el canonge inquer Pere Josep Llopart i Campins–, començà a ser professor de Llatí i superior del Seminari durant vuit anys. Foren anys en què també seguí estudiant Teologia i Dret Canònic, mentre que tenint cura de la seva formació espiritual freqüentava la vida de l'Oratori Parvo, que es feia a l'església de Sant Felip, i n'esdevingué germà. Fou un temps en què també comença un apostolat en el que ara coneixem com sa Indioteria. A mitjan s. XIX es feren un grapat d'establiments a les possessions de Son Arpina i Son Nicolau, on hi havia un oratori aixecat en el s. XVIII, i degut a la dedicació que hi mostrà Mn. Guillem, el Sr. Joan Palou del Reguer, propietari de Son Nicolau, l'any 1878 donà un solar on edificar-hi església, plaça, rectoria i altres dependències parroquials. Aquí Mn. Fiol i Pujades, seguint els plànols de l'arquitecte Joaquim Pavía, començà l'edificació de l'església neogòtica que hi ha. Participà a les oposicions a rector que féu el bisbe Cervera, i l'any 1887 va ser nomenat rector d'Escorca. Dia 07.05.1891 els Missioners dels Sagrats Cors arribaren a Lluç i Mn. Guillem, l'any 1892, passà de rector a Santa Margalida. El traspàs no fou fàcil, se sol·licità per a ell el títol de protonotari apostòlic. Dia 17.11.1898 fou investit doctor en Sagrada Teologia a la Universitat Romana de Teologia i dia 05.01.1899 rebé una canongia a la Seu d'Urgell, que l'any següent canvià per la canongia de Xantre de la catedral de Menorca, tot havent aconseguit, en el mes de juny, el doctorat en Dret Canònic. Dia 15 de gener de 1904 va rebre la canongia de tresorer de la Seu Metropolitana de València i dia 20.01.1906 morí en aquesta ciutat. Fiol, *XII Jornades d'Estudis Locals*, pàg. 53-70.
39. **Fiol i Pujades, Guillem.** Inca, 26.01.1825. Fill de Guillem i Francesca. Avis paterns: Joan i Joanaina Torrents; materns: Joan i Magdalena Fiol. Li posaren els noms de Guillem, Pau i Marià. Començats els estudis eclesiàstics no necessità fer títol de Patrimoni perquè al moment de rebre el sotsdiaconat ja tenia un benefici a la nostra parròquia. Esmerçà tots els anys de son ministeri servint la parròquia inquera, ja que dia 23.04.1857 ja manifestà al Sr. Bisbe la voluntat de ser vicari d'Inca. Ho fou durant 25 anys, i sis anys, per manca de rector, fou l'ecònom d'Inca. En el Llibre de determinacions del reverend comú d'Inca dia 03.01.1853 ja surt com a diaca i beneficiat; dia 29.12.1854 ja hi apareix com a prevere i beneficiat amb els càrrecs de ministre, assistent de cantor, obrer de Sant Miquel, i el 1870 ja hi surt com a vicari de la parròquia. És el prevere inquer que l'any 1884 va confiar la restauració de la taula gòtica de Daurer de Santa Maria la Major, com també manà restaurar totes les pintures dels fills il·lustres que hi ha a la sagristia i la rectoria.

- Morí a Inca dia 08.02.1889, vivia a la plaça del Mercat i havia fet testament davant el notari Rafel Togores. APSMM llibres 170, 178, núm. 17 i 202, 46, núm. 13.
40. **Fiol, Mn. Antoni.** Era vicari d'Inca i l'any 1859 predicava a Sencelles.
41. **Frontera i Arrom, Antoni.** Seguint els estudis eclesiàstics, quan arribà el moment féu títol de Patrimoni dia 10.09.1885, per accedir al sotsdiaconat. Morí a Inca dia 25.07.1902.
42. **Garau i Estrany, Mateu.** Inca, 14.07.1858, al serral de les Monges. Començats els estudis al Seminari, l'any 1877 entra al Col·legi de la Sapiència i dia 18.12.1880, essent-ne el rector, juntament amb Bartomeu Ferrà i Perelló (1843- 1924) fundaren la Societat Arqueològica Lul·liana. Dia 17.05.1879 féu títol de Patrimoni per poder accedir als ordes majors. Ordenat prevere dia 24.09.1881, començà l'exercici ministerial com a vicari *in capite* de Son Sardina, on restà fins dia 03.06.1890, en què fou nomenat vicari de Santa Creu. L'any 1892 va ser nomenat regent de la parròquia de Calvià. Dia 21.01.1893 fou nomenat rector i arxipreste de Puigpunyent, i aquest mateix any obtingué, a la Universitat de València, els títols de doctor en Sagrada Teologia i llicenciat en Dret Canònic. Dia 01.02.1900 deixà Puigpunyent per ocupar la rectoria de Sant Miquel. Participà a les oposicions a la canongia de penitencier de la nostra Seu i dia 08.05.1900 en fou elegit canonge. Tengué diferents tasques en el Capítol i, quan el bisbe Campins creà la comissió per a la publicació de les obres de Ramon Llull, Mn. Mateu en fou nomenat membre. Morí a Palma el 18.02.1923. BOBM 1923, 155.
43. **Garau i Estrany, Nadal.** Inca, 13.04.1867, germà de l'anterior. Començats els estudis al Seminari el 1893 entrà al Col·legi de la Sapiència, i quan fou el moment en va ser elegit rector. Dia 13.08.1894 féu títol de Patrimoni, i dia 20.03.1896 va ser ordenat prevere. L'any 1897 aconseguí la llicenciatura en Teologia a València i el 1901, la de Dret Canònic a Tarragona. De 1898 a 1900 fou el vicari *in capite* de Capdellà, per passar com a ecònom de Lluçmajor el 1900, on esdevingué rector arxipreste de 1901 a 1903. Dia 30.12.1902 morí el canonge doctoral Mn. Gaspar Vidal i Vidal, i s'hagueren de convocar oposicions. S'hi presentaren Mn. Gabriel Llompart i Jaume, professor de Teologia Dogmàtica; Mn. Nadal Garau i Estrany, rector de Lluçmajor; Mn. Martí Torres i Laguna, professor de Llatí del Seminari d'Osca; i Mn. Joan Garau i Vila, professor de Dret Canònic del Seminari de Mallorca. Dia 31.03.1903 Mn. Nadal fou elegit canonge doctoral. A més d'ensenyar Dret Canònic al Seminari tota la vida fou el secretari del Capítol catedralici. Donà a la impremta: 1914, *Cartilla cívico-moral para señoritas grado medio*; 1920, *Urbanidad cívica y religiosa para texto de lectura en las escuelas*; 1928, *Recordatorio Biográfico de la Venerable Sor Clara Andreu, Religiosa Gerónima*. Juntament amb el seu germà foren gran protectors i mecenes per a les nostres esglésies i l'Ajuntament, al serral de les Monges, els dedicà un carrer, "Canonges Garau". Morí a Inca dia 30.03.1939. BOBM 1939, 136; GEM VI, 157.
44. **Gelabert i Macip, Bartomeu.** Malgrat que haguera nascut a Palma dia 22.01.1861, sempre es considerà inquer i serví la nostra parròquia. Era fill de don Eduard i de dona Francisca. Fou ordenat prevere dia 19.09.1885 després d'haver fet títol de Patrimoni dia 02.04.1883. La família tenia la possessió de Son Porc (Manacor), la qual fou venuda a la família del prevere manacorí Joan Mesquida, que fou niu de certs problemes per al prevere manacorí. Dia 02.01.1909 rebé el nomenament de rector de l'església de Sant Domingo i, exercint aquest càrrec, morí a Inca dia 01.05.1910; la família repartí un recordatori en què posà aquestes paraules: "De

- carácter sencillo y afable, humilde en palabras y en obras, vivió amado de propios y extraños, y murió con santa edificación de cuantos le contemplaban el día mismo en que debía celebrar una fiesta solemne en honor de Ntra. Sra. del Rosario. Ella quiso que la celebrase en la eternidad”. Dia 30.04.1910 havia fet testament a Inca, davant el notari Jaume Vidal. BOBM 1910, 188. APSMM Difunts 1895-1916, 273g, núm. 38.
45. **Gener i Caimari, Jaume.** Inca, 1851. Fets els primers estudis a Inca, passà al Seminari i dia 11.05.1872 féu títol de Patrimoni per accedir als ordes majors. El 1874 fou ordenat prevere i, havent participat a les oposicions a rectoria, l'any 1887 prengué possessori de la d'Alaró. Tant la Guia de 1904 com la de 1906 ens diuen que és el rector d'Alaró.
46. **Gener i Planes, Antoni.** Inca, 18.01.1811. Els avis paterns eren Antoni i Antònia Seguí i els materns, Antoni Pau i Martina Llobera. La nota del Llibre de defuncions és molt descriptiva: “Día 17 de Enero de 1877 falleció en el término de Santa María dentro de el carril, á las 5 de la tarde de muerte repentina, de edad de 66 años, Don Antoni Janer Pbro y Beneficiado, natural y vecino de Inca, hijo de Don Miguel hacendado y de Dª Francisca Ana Planas, conyuges difuntos, hizo testamento en poder de Don José Castelló, Notario, no recibió los sacramentos. Y doy fe. Antonio Sastre Pbro y Rector”. APSMM Defuncions 1877-1879, llibre 200, 123. Ja tenia un conco capellà, Mn. Bartomeu Gener, i entrant al cementiri, a mà dreta, hi ha la seva tomba, molt singular per la columna que s'enlaira i les lletres de “Presbítero Janer”.
47. **Gener i Seguí, Bartomeu.** Sabem que era natural d'Inca i que quan s'acostava el temps de rebre els ordes majors féu títol de Patrimoni dia 30.07.1800.
48. **Jaume i Nicolau, Andreu.** Inca, 09.04.1863. Començats els estudis eclesiàstics dia 12.12.1884 va fer títol de Patrimoni per accedir als ordes majors. Fou ordenat prevere dia 18.12.1886. Quedà adscrit a la parròquia d'Inca, tenint els càrrecs d'obrer de la Confraria de Santa Maria la Major i professor de l'Escola Nocturna de la Congregació del Sagrat Cor de Jesús. De 1887 a 1889 fou vicari supernumerari de Campanet. Dia 30.09.1889 retornà a Inca, i fou el director espiritual i administrador del Col·legi Sant Tomàs d'Aquino de la ciutat. En el mes de novembre de 1894 ingressà en la Compañía de Vapores Transatlántica de Barcelona, on romangué fins a l'any 1898, quan acabà la guerra de Cuba, en què retornà a Inca. Dia 01.05.1911 fou nomenat vicari d'Inca, càrrec que exercí fins al 1913. De 1915 a 1926 tornà a exercir el càrrec de vicari. Dia 07.10.1921 assumí el càrrec de rector de l'ermita de Santa Magdalena i el 1926, el de capellà del monestir de Sant Bartomeu. Fundà la Lliga Espiritual contra la blasfèmia. Morí a Inca dia 27.01.1935. BOBM 1935, 32.
49. **Julià i Bisquerra, Jeroni.** És un capellà que morí a Inca dia 23.03.1864. BOBM 1864, 128. En el Llibre de defuncions de la nostra parròquia ens diu que era de Palma i que morí dia 29. APSMM llibre 198, foli 200, núm. 19.
50. **Llabrés i Alorda, Pere Antoni.** Seminarista inquer que feia títol de Patrimoni dia 10.02.1853 per poder ser admès als ordes majors. Era fill dels conradors Pere Francesc i Catalina Anna. Morí a Inca dia 22.08.1882 als 63 anys d'un atac de gota. Vivia al carrer de Sant Francesc, i dia 01.07.1879 havia fet testament davant el notari Josep Castelló. Sens dubte esmerçà tota la seva vida servint amb molta diligència la feligresia inquera, aquí va morir dia 22.08.1882. BOBM 1882, 296. APSMM Def. 1877-1886, foli 165, núm. 47.
51. **Llabrés i Buades, Sebastià.** Inca, 1865. Seminarista inquer que féu títol de Patrimoni dia 28.02.1889 per poder rebre el sotsdiaconat. Va ser ordenat prevere

- dia 19.12.1891. Tant a la Guia de 1904 i de 1906 es diu que estava adscrit a Caimari. Morí el 1926. BOBM 1928, 179.
52. **Llabrés i Llompart, Pere Josep.** Va néixer a Inca el 1839, era nebot de Pere Josep Llompart i Campins, i cosí del bisbe Llompart. Començà els estudis al Seminari i essent seminarista aconseguí un benefici a la Seu, fet que possibilità que fos ordenat sense haver de fer títol de Patrimoni. Dia 02.10.1852 rebé la clerical tonsura, el diaconat dia 22.09.1861, i fou ordenat prevere dia 21.12.1862. Ja prevere seguí complint els deures del seu benefici a la Seu i, estudiant, obtingué el batxillerat en Filosofia i Lletres, en Teologia i en Dret Canònic. Posteriorment l'any 1868 es llicencià en Filosofia i Teologia en la Universitat de València, i dia 26.06.1868 aconseguí el grau de doctor. Dia 18.12.1879 rebé el grau de doctor en Dret Canònic. L'any 1882 passà a Canàries amb el valencià Jacint M. Cervera, que havia estat nomenat bisbe d'aquella diòcesi. Rebé el càrrec de rector del Seminari, i en el mes de novembre (1882) fou nomenat canonge ardiaca d'aquella Seu, i en el mes de juny de 1892 accedí al deganat d'aquell capítol. La salut no s'anava adaptant a aquelles terres, i començà a passar temporades per Inca, que tira-tira s'anaren allargant, de manera que els darrers anys els passà a Inca. Tenia una germana, sor Assumpció, i una neboda, sor Natàlia Vallori, en el monestir de Sant Bartomeu, i les seves celebracions al monestir s'anaren sovintejant més i més. Amb molt d'esplendor celebrava la festa de Santa Paula, la de Sant Bartomeu, i estava sempre a punt per enaltir el record de sor Clara Andreu. Morí a Inca dia 06.02.1906, als 66 anys, 6 mesos i 11 dies. BOBM 1906, 50.
53. **Llabrés i Marimon, Francesc.** Inca, 10.06.1830. Prevere inquer que morí a Inca dia 04.03.1882 als 51 anys. Pertanyia a una família levítica formada pel propietari Sebastià, natural d'Inca, casat amb la Sra. Maria Ignàsia, natural de Muro. Vivien al carrer de Can Varella. Els avis paterns eren Sebastià i Margalida Llompart, i els materns, Miquel i Catalina Alomar. Havent estat vicari de la nostra parròquia morí dia 04.03.1882 als 52 anys. Dia 22.11.1881 havia fet testament davant el notari Gaspar Riutort, i nomenà marmessor el seu germà prevere i beneficiat d'Inca Joan. BOBM 1882, 80. APSMM Baptismes 1828-1842, foli 44; Defuncions 1877-1886, foli 153, núm. 13.
54. **Llabrés i Marimon, Gabriel.** Inca, 31.05.1825. Era fill de Sebastià i de Maria Ignàsia. Dia 14.11.1851 fou nomenat obrer de la Confraria de Santa Maria la Major. APSMM llibre 32, foli 92. Baptismes 1816-1827, foli 185, núm. 68.
55. **Llabrés i Marimon, Miquel.** Inca, 02.03.1820. Li posaren els noms de Miquel, Lluís, Absaló i Marià. Començats els estudis eclesiàstics, els hagué d'anar a acabar a Itàlia per haver-se tancat la nostra Universitat i perquè el Govern havia prohibit l'ordenació sacerdotal en el territori espanyol. Figura entre els ordenats a Gènova el 1844. Retornat a Mallorca exercí el càrrec de vicari de Lluc de 1847 a 1853. Aquest anys passà a Caimari, d'on fou nomenat vicari *in capite*, càrrec que exercí fins a l'any 1877, en què hi renuncià, però hi quedà a viure. Allà li sobrevingué la mort dia 29.12.1899. APSMM Baptismes 1816-1827, foli 97g, núm. 22.
56. **Llabrés i Marimon, Joan.** Sens dubte era germà dels anteriors. Fou ordenat prevere dia 25.12.1861 i dia 15.06.1862 fou nomenat vicari *in capite* de Búger, on tengué un grapat de problemes amb el rector de Campanet i l'Ajuntament de Búger referent al prevere que havia d'anar a Búger per celebrar una segona missa. Dia 14.02.1881 fou nomenat vicari d'Inca i el dia de Nadal d'aquell mateix any morí a Inca, al carrer de Can Varella, als 42 anys. BOBM 1881, 406. Tenim un problema seriós i ara per

- ara impossible de solucionar, ja que aquest prevere era conegut per Joan i com a tal el seu germà Mn. Francesc el fa marmessor, però no hi ha hagut manera de trobar l'acta de son baptisme. Sí hem trobat l'acta d'un germà seu, Pere Josep, nascut a Inca dia 27.04.1839 i que el 1881 devia tenir 42 anys. Potser estigui anotat o nasqués en alguna altra parròquia. APSMM Baptismes 1828-1842, foli 186, núm. 65. Al Llibre de defuncions també surt com Joan. Defuncions 1877-1886, foli 146g. Dia 22.12.1881 havia fet testament davant el notari Gaspar Riutort.
57. **Llabrés i Mojà, Jaume.** Inca. Segurament gaudia d'un benefici eclesiàstic quan dia 20.05.1867 demanà ser admès als quatre ordes menors i al sotsdiaconat. Dia 17.02.1869 demanà el diaconat i dia 18.11.1869, el presbiterat.
 58. **Llabrés i Noguera, Bartomeu.** Inca. Essent seminarista i acostant-se el temps que havia de rebre els ordes majors, dia 28.06.1875 va fer títol de Patrimoni i dia 15.06.1878 va rebre l'ordenació presbiteral. Va morir essent adscrit a la Seu, dia 26.05.1898 als 47 anys. BOBM 1898, 156.
 59. **Llabrés, Mn. Bartomeu.** Sabem que és un prevere inquer que acostant-se els temps que havia de rebre els ordes majors, dia 21.06.1803 feia el títol de Patrimoni.
 60. **Llampaies i Prats, Bartomeu.** És un prevere inquer, fill de pares naturals de Biniamar, però establerts a Inca. Morí a Inca dia 07.08.1846 als 60 anys. APSMM llibre 198, foli 123, núm. 40. Tenia un germà, carmelita exclaustrat, que morí a Biniamar dia 19.06.1862 als 83 anys. BOBM 1862, 236. A més, tenia un germà, capellà també, que havia fet títol de Patrimoni dia 16.02.1802.
 61. **Llobera i Guasp, Mateu.** Inca, 03.02.1853. Dia 14.03.1874 va fer títol de Patrimoni per accedir al sotsdiaconat. Fou ordenat prevere dia 17.03.1877. Dia 16.03.1879 va ser nomenat vicari d'Inca, on romangué fins al 1881. Participà a les oposicions a rectoria que féu el bisbe Cervera i dia 16.11.1887 rebé la col·lació de la rectoria de Santanyí. En la festa de Sant Sebastià de 1895 va fer el sermó a la Seu. En el mes d'octubre de 1900 demanà permís per anar a Amèrica, on restà tota la vida. Sabem que l'any 1928 exercia el ministeri a Santa Fe. Fiol, 555. Sunyer 234.
 62. **Llobera i Ramis, Joan.** Era un frare caputxí que l'any 1835 fou exclaustrat i passà a viure amb la família a Inca, on morí, als 33 anys dia 10.08.1842. APSMM llibre 198, foli 99, núm. 30.
 63. **Llobera i Ramis, Miquel.** Seminarista d'Inca qui dia 19.06.1873 va fer títol de Patrimoni per poder accedir als ordes majors. Dia 04.09.1874 demanà els ordes menors i el sotsdiaconat; dia 19.11.1874, el diaconat; i el 13.02.1875, el presbiterat. Fou vicari de Marratxí. Dia 19.12.1880 morí a Inca als 31 anys. BOBM 1880, 401.
 64. **Llompарт i Campins, Pere Josep.** Inca, 03.09.1807. Estudiades les primeres lletres a Inca passà al Seminari per fer els estudis eclesiàstics. L'any 1824 començà a fer de fàmul –servidor al menjador– per poder pagar sa manutenció. Acostant-se el moment de rebre els ordes majors, dia 17.02.1829 féu títol de Patrimoni. L'any 1830 fou nomenat professor de Llatí. Ordenat prevere, digué missa nova a Inca dia 02.10.1831, i ja era catedràtic de Filosofia al Seminari. Ja que es feia l'església nova, la capta que es realitzà aquell dia sumà una lliura i quinze sous, que foren destinats a l'obra de l'església. Aquest mateix any rebé una beca per poder seguir estudiant Teologia Moral, Sagrada Escripura, Dret Canònic..., mentre seguia fent classes al Seminari, vivint al Palau com mestre de patges i ajudant a la Seu com a domer (28.03.1833), tenint cura de les múltiples celebracions que s'hi anaven duent a terme. Quan arribà el bisbe Salvà i convocà oposicions a les rectories buides, s'hi presentà i hi aconseguí la nota més alta que donà el jurat. Li pertocà la rectoria

de Sóller i en prengué possessori dia 08.03.1853, vetllant per aquell temple, pel reverend comú i unint esforços amb les forces vives d'aquella vila, perquè les Religioses Escolàpies poguessin arribar allà per educar les dones de la Vall. A la fi de 1854 passà a la rectoria de Santa Eulàlia i d'allà estant es presentà a les oposicions que hi havia obertes per a la canongia magistral i l'aconseguí (1854). La Magistralia havia quedat buida perquè Mn. Mateu Jaume i Garau, canonge magistral i rector del Seminari, havia estat nomenat bisbe de Menorca. Si fou magistral per haver guanyat unes oposicions, el bisbe Salvà el nomenà rector del Seminari per les qualitats que tenia aquest bon i virtuós capellà. Hagué de fer front a molts problemes en un casal que havia estat construït com a col·legi major per a 25 estudiants, que anirien a classes a la Universitat, i ara hi havia d'haver lloc per a més estudiants, ja que anaven augmentant degut a la disciplina eclesiàstica que més i més demanava l'internat, s'havien d'habilitar unes aules, una biblioteca, una capella capaç d'aixoplugar els seminaristes... Mn. Llopart i Campins planificava les coses i va tenir anys per aconseguir les metes proposades. Quan la reina Isabel II vengué a Mallorca, Mn. Llopart demanà al president del Capítol que li demanàs el convent i l'església de Sant Francesc per traslladar-hi el Seminari. Es veu que la demanda no prosperà i Mn. Llopart aixecà un tercer pis al Seminari, va anar comprant diferents cases de l'entorn i totes les que hi havia a l'ara desaparegut carrer Caldés, i amb l'arquitecte Bartomeu Ferrà i Perelló feren els plànols (1879) i tira-tira s'anà duent endavant. Coneixedor de la situació econòmica de les famílies mallorquines, establí dos menjadors, cosa ben normal i ben acceptada en aquell temps, per abaratir la quota que els seminaristes havien de pagar, com també, seguint el pla d'estudis donat pel Govern l'any 1852, inclogué la possibilitat que hi havia de fer una carrera curta i una de llarga per arribar al sacerdoci. Fou rector del Seminari fins que li arribà la mort, si bé en el pontificat del bisbe Cervera, l'any 1887, dia primer d'abril, Mn. Miquel Maura i Muntaner fou nomenat vicerector i fou un bon bàcul en la seva senectut. Morí a Palma el 20.02.1893. BOBM 1893, 100.

65. **Llopart i Jaume, Mons. Gabriel.** Va néixer a Inca dia 19.11.1862 i, estudiades les primeres lletres a Inca, l'any 1875 entrà al Seminari, d'on son oncle Mn. Pere Josep Campins era rector. Hi començà fent de famul per poder guanyar-se els estudis fins que, començada la Filosofia, es guanyà una beca. Estudià quatre anys d'Humanitats, tres de Filosofia, set de Teologia i dos de Dret Canònic. Seguint les directrius que havia donat el papa Lleó XIII a l'encíclica *Aeterni Patris* de 04.08.1879, es doctorà en Teologia el 1885 i en Dret Canònic el 1896. Quan feia tercer de Teologia ja fou nomenat professor de Llatí del Seminari. Després d'haver fet el títol de Patrimoni dia 26.11.1884 fou ordenat prevere dia 18.12.1886. Ja capellà, seguí com a professor al Seminari: Llatí, Metafísica, Teologia. Participà en diferents oposicions a rectoria i a canongia, i l'any 1905 obtingué una canongia a Oriola, que l'any 1909 deixà per ocupar la canongia de penitencier d'aquella mateixa Seu. Sovint sovint el seu nom sonava per ocupar algun bisbat. L'any 1915 retornà a Mallorca per ocupar la canongia que havia deixat buida la mort de Mn. Mateu Rotger i Caplloch, això suposà tornar a establir molts vincles i amistats a Mallorca. Dia 17.12.1917 fou proposat per a bisbe de Tenerife, fou consagrat a Mallorca dia 15.09.1918, i allà partí. Hi residí fins a l'any 1922, en el qual fou destinat a Girona, on romangué fins a l'any 1925, en què fou destinat a Mallorca. Prengué possessori de la nostra mitra dia 27 d'agost i dia 13 de setembre hi féu l'entrada. Si curts havien estat els pontificats de Tenerife i Girona, res feia pensar que també ho seria

- el de Mallorca, ja que encara no havia complit els 63 anys. Remodelà els estudis del Seminari, publicà una nova recensió de la Diòcesi, començà la Visita Pastoral... A les festes patronals dels sants Abdon i Senén de 1927 fou declarat Fill Il·lustre de la nostra ciutat i li fou dedicat un carrer. Va fer predicar a Palma una missió l'any 1927, ressuscità l'antic *Bolletí Dominical de la Diòcesi de Mallorca*, que s'havia deixat de publicar en temps del bisbe Domènech, i així tornà a escampar la bona llavor evangèlica i unir cors i empreses per a tots els mallorquins. Morí sobtadament al Palau dia 29.12.1928. BOBM 1928. "El Obispo de Mallorca Ilmo. Dr. D. Gabriel Llopart y Jaume, Hijo Ilustre de Inca por Andrés Caimari, Pbro. Palma 1928".
66. **Llopart i Perelló, Ramon.** Sabem que era un seminarista inquer que dia 05.12.1796 feia títol de Patrimoni per poder ser ordenat d'ordes majors.
 67. **Llopart i Rubí, Onofre Marià.** Inca. Dia 18.07.1853 li foren donades lletres dimissòries per ser tonsurat i rebre ordes menors i majors a Puerto Rico, on ja residia des de feia sis anys. "Ratione originis huic nostrae jurisdictionis noscitur subjectus" (degut a haver nascut en la nostra jurisdicció se sent vinculat a nosaltres). Fiol, 565.
 68. **Macip i Fiol, Gabriel.** Sacerdot inquer que era beneficiat en la nostra parròquia i morí a Inca dia 15.06.1867 als 78 anys i mig. BOBM 1867, 268.
 69. **Macip i Vich, Joan.** Seminarista inquer que dia 25.10.1798 va fer títol de Patrimoni per poder ser ordenat sotsdiaca. Gaudí d'un benefici a la nostra parròquia i morí a Inca dia 16.08.1847 als 68 anys. APSMM llibre 198, 127, núm. 41.
 70. **Marqués i Ferrer Magí.** Inca, 1855. Dia 30.10.1876 va fer títol de Patrimoni per poder ser ordenat sotsdiaca. Dia 20.12.1879 fou ordenat prevere. Del mes de març al mes d'agost de 1881 fou vicari de Marratxí. Dia 10.10.1881 fou nomenat vicari d'Inca, càrrec que regentà fins dia 01.10.1908, romanent al servei de la feligresia inquera fins a la mort, que li sobrevingué dia 11.02.1930. BOBM 1930, 91.
 71. **Martorell i Ferrer, Josep.** Era clergue quan morí a Inca, als 22 anys, dia 23.03.1866. APSMM llibre 198, foli 210, núm. 16.
 72. **Martorell, Bartomeu.** Sabem que era un seminarista inquer que dia 28.03.1794 va fer títol de Patrimoni per poder accedir al sotsdiaconat.
 73. **Massot i Beltran, Tomàs.** Inca, 1849. Dia 15.02.1875 va fer títol de Patrimoni per poder ser ordenat sotsdiaca. Dia 17.03.1877 fou ordenat prevere. Serví la parròquia de Santa Eulàlia. Morí a Palma dia 22.10.1902. BOBM 1902, 351.
 74. **Melis i Munar, Jordi.** Franciscà observant natural d'Inca que patí l'exclaustració, morí a Artà dia 12.06.1863 als 63 anys i 9 mesos. BOBM 1863, 226.
 75. **Mir i Ferrer, Pau.** Va néixer el 1856. Ordenat prevere el 1879, quedà com a prevere adscrit a la parròquia ciutadana de Sant Nicolau. Dia 01.01.1882 fou nomenat vicari d'Inca i, exercint aquest càrrec, dia 10.01.1890 fou nomenat ecònom de Selva. Aquí estant es presentà al Seminari de València i aconseguí els graus de llicenciat en Teologia i en Dret Canònic (1891). El 1899 fou nomenat rector de Porreres i després de participar en les oposicions de 1913 aconseguí la parròquia de Sant Miquel (Palma).
 76. **Mir i Pou, Francesc.** Inca, 1839. Començats els estudis eclesiàstics, dia 21.01.1862 va fer títol de Patrimoni per accedir als ordes majors. Dia 22.05.1864 fou ordenat prevere, i seguí al Seminari com a majordom i secretari. L'any 1876 aconseguí el títol de batxiller en Teologia, al Seminari de Mallorca. Dia 09.06.1900 fou nomenat rector de Sant Miquel (Palma). L'any 1901 fou elegit pel clergat de Palma com a conseller d'Economia dels béns temporals diocesans i després membre del Consell de

- l'Administració Temporal del Seminari. L'any 1903 fou nomenat ecònom diocesà. El 1905, vocal del Consell Provincial de Beneficència. Dia 28.04.1913 fou nomenat rector de la parròquia de l'Almudaina i canonge honorari. Dia 13.05.1915 benefi la reforma que s'havia realitzat a la capella del Sant Crist d'Inca. Morí a Palma dia 13.01.1920. BOBM 1920, 192.
77. **Mut i Beltran, Gabriel.** Inca, 1796. Fou ordenat prevere dia 14.06.1865, havent fet el títol de Patrimoni dia 02.05.1864. Sembla que sempre exercí el ministeri a Palma, adscrit a la parròquia de Santa Eulàlia, on morí dia 23.12.1883 deixant una gran fama de bon capellà, excel·lint per la seva laboriositat i per una vida de gran penitència. BOBM 1883, 384.
78. **Palou i Mateu, Antoni.** Biniamar, 02.02.1869. Fill d'una família que arribà a Inca des d'Orient i s'establí entre Inca i Biniamar. Començats els estudis eclesiàstics, dia 30.11.1896 va fer títol de Patrimoni per poder accedir als ordes majors i dia 24.09.1898, en la primera ordenació que feia el novell bisbe Pere Joan Campins, rebé el sacerdoci en el monestir de Santa Clara. Passà uns anys com a adscrit a la nostra parròquia fins que l'any 1903 demanà permís per passar a l'Argentina, on romangué fins al 1912. El rector Font ja era vell, i dia 01.08.1913 fou nomenat vicari d'Inca, càrrec que tengué fins dia 01.03.1944, en què hi renuncià degut a malaltia. Compaginà la vicaria amb els càrrecs de director de la Congregació Mariana. Fou director de les Mares Cristianes, associació per ell fundada (1914); director del taller de Santa Rita (1919); capellà del cementiri (1921). Després d'haver renunciat a la vicaria, morí a Inca dia 20.06.1944. BOBM 1944, 254. Fiol, 776.
79. **Planes, Mn. Bartomeu.** És un capellà d'Inca que morí a Inca en el mes de novembre de 1755. Havia tengut cura, de 1739 a 1745, del Llibre d'advertícies de la parròquia, i ara que havia mort el reverend comú manà als preveres arxivers que intentassin recuperar el llibre i tenguessin esment de cobrar el que encara no s'havia cobrat. APSMM llibre 31, foli 45.
80. **Pons, Mn. Llorenç.** Quan arribà l'exclaustració el 1835 habitava el convent de Sant Francesc de Palma i ja havia rebut la tonsura i els quatre ordes menors. Passà a Itàlia, al convent de Santi Quaranta, i pens que allà fou ordenat prevere. Passà a Bolívia com a missioner apostòlic amb el P. Miquel Cabot. Allà predicà una quaresma a la catedral de La Paz. Retornà a Mallorca i dia 13.09.1856 el bisbe Salvà el nomenà coadjutor del visitador general de les Religioses Franciscanes, fundades feia poc per Mn. Gabriel Marià Ribes de Pina. L'any 1857 féu la "Introducción a la Misión" de Sant Francesc. També va predicar una quaresma a la Seu de Mallorca. Morí a Inca dia 26.11.1869. BOBM 1869, 466. Documents II, 109; IV, 195-196, nota 57.
81. **Prats i Oliver, Jaume.** Capellà d'Inca que, quan s'acostava el temps en què havia de rebre els ordes majors, dia 21.07.1766, feia el títol de Patrimoni.
82. **Pujades i Bennassar, Miquel.** Habitava el convent de Sant Domingo quan arribà l'exclaustració el 1835, i quedà vivint amb la família. Morí a Inca dia 10.12.1847 als 78 anys. APSMM llibre 198, foli 128, núm. 58.
83. **Pujades i Ferrer, Guillem.** Inca, 1858. Començà els estudis eclesiàstics al nostre Seminari i posteriorment hi entrà el seu germà Miquel. A posta la família, que també tenia dues filles al monestir de Sant Bartomeu, sor Clara i sor Lluïsa, va disposar un títol de Patrimoni per a ambdós, que es féu dia 31.07.1879, ja que ell fou ordenat prevere el 1878. Dia 10.01.1890 fou nomenat vicari d'Inca per substituir Mn. Pau Mir, que havia estat nomenat ecònom de Selva. Exercí aquest càrrec durant 20 anys.

Fundà les Conferències de Sant Vicenç de Paül i les mantingué durant 25 anys. El 1882 es féu terciari franciscà i dia 17.12.1889 en féu la professió. Va propagar moltíssim la devoció al Sagrat Cor de Jesús, tengué cura de l'ornamentació de la novella capella que s'havia fet a la parròquia, hi fundà unes XL Hores i durant 32 anys fou el director de la Congregació del Sagrat Cor. Restaurà l'ermita de Santa Magdalena i el temple del monestir de Sant Bartomeu. Fent aquesta feina, pujà a la bastimenta que els obrers havien posat i va caure; morí de la comesa, com bé ho recorda la làpida existent a la capella que hi ha entre els dos portals del monestir: "El Revend D. Guillem Pujadas Ferrer Pvre. Capellà de la Rda. Comunitat d'aquest Convent, molt zelós del decor de la Casa de Déu, caigué desgraciadament d'una bastimenta dins aquest temple morint en el acte dia XII de Gener de l'any del Senyor MCMXVIII quan s'acabava la restauració d'aquest sant lloc per ell pagada. La Rda. Comunitat i el Reverent Capellà li dediquen aquesta memòria en penyora de bon afecte i agraïment. Vivat in pace". BOBM 1918, 155-156.

84. **Pujades i Ferrer, Miquel.** Inca, 1855. Fou ordenat prevere dia 25.03.1882. Malgrat que fos major que el seu germà Guillem, entrà posteriorment al Seminari. Quedà com a adscrit a la parròquia, i dia 01.05.1910 fou nomenat rector del convent de Sant Domingo. També era primatxer de la parròquia, obrer de la Confraria del Santíssim, capellà del monestir de Sant Bartomeu i rector de l'ermita de Santa Magdalena. Per raons familiars passà la vellesa a Binissalem, on morí dia 20.02.1926. BOBM 1926, 136.
85. **Raió i Beltran, Francesc.** Sabem que era diaca quan va morir a Inca, als 69 anys, dia 10.09.1877, de tisi. Era fill dels conradors Vicenç i Magdalena, vivia al carrer de la Sirena. Dia 19.03.1874 demanava ordes menors i sotsdiaconat, i dia 09.02.1875, el diaconat. Havia fet testament davant el notari Josep Castelló dia 14.07.1877. Mai sabrem per què no fou ordenat prevere.
86. **Raió i Brunet, Francesc.** Inca, 01.02.1868. Acabats els estudis eclesiàstics fou ordenat prevere dia 16.04.1892, havent fet títol de Patrimoni dia 26.02.1890. Començà l'exercici del ministeri com a prevere adscrit a la parròquia d'Inca tenint cura de l'església de Sant Francesc, on en aquell moment no hi havia frares i depenia de la parròquia, fins que l'any 1899 fou enviat com a vicari *in capite* a la vicaria de Caimari, a la qual restà fins dia 15.01.1899, en què retornà a Inca. Fou nomenat vicari de la nostra parròquia dia primer d'octubre de 1907 i ocupà aquest càrrec fins que dia primer de novembre de 1908 fou enviat com a ecònom a Pollença. Participà a les oposicions a rectoria de 1913 i li pertocà la de la vila de Santa Maria del Camí. Pollença el declarà Fill Adoptiu, tan preuat fou el servei que va saber donar a aquella feligresia i l'agraïment d'haver dotat la parròquia d'una rectoria, ja que no n'hi havia perquè aquella parròquia pertanyia als Cavallers Hospitalers i tradicionalment havia estat regida per un prevere pollencí, com a vicari perpetu, que residia a casa seva, ja que el rector era un frare hospitaler que residia a son monestir fora de Mallorca. Dia primer d'agost, per les festes de la Patrona de 1912 el bisbe Pere Joan Campins consagrà el nou altar i beneí el nou presbiteri que havia fet Mn. Raió i Brunet. A Santa Maria hi restà fins a l'any 1920, en què passà com a rector arxipreste d'Inca, on fou un vertader pare del poble. Quan l'any 1941 celebrà les noces d'or sacerdotals l'Ajuntament el declarà Fill Il·lustre i el papa li envià la Creu "Pro Ecclesia et Pontifice". El canonge Joan Prats en llegí la biografia i el pintor Bartomeu Payeras pintà el quadre que hi ha a la sala. Destinà tots els obsequis que li feren i li volien fer a la compra d'uns solars, més enllà del tren, per

- aixecar-hi un centre catequètic, que l'any 1959 esdevingué la novella parròquia de Jesucrist Rei. Morí a Inca dia 21.11.1943. BOBM 1943, 406-407. Quetglas Prats, Juan. *El Rdo. D. Francisco Rayó Brunet Arcipreste, Hijo Ilustre de Inca*. GEM, XIV. Inca: Imprenta M. Duran, MCMXLIV, 170.
87. **Ramis i Alomar, Gabriel**. Sabem que era un seminarista d'Inca que dia 05.09.1792 feia el títol de Patrimoni per poder ser admès als ordes majors.
88. **Ramis i Alzina, Gabriel**. Aquest prevere inquer morí a Inca dia 02.05.1852 als 65 anys. Havia fet títol de Patrimoni per poder accedir als ordes majors dia 05.11.1808. Era fill de Gabriel i de Joana Maria. Al moment de la mort era beneficiat i ecònom de la parròquia. Hi ha un fet força curiós, ja que la seva partida de defunció du el número 18 i és firmada pel vicari Francesc Brunet, i el núm. 17 l'havia firmada ell com a beneficiat i ecònom d'Inca. APSMM llibre 198, foli 142g, núm. 18.
89. **Ramis i Bisellach, Gabriel**. Aquest seminarista inquer era fill de Gabriel Ramis, un taverner d'Inca del qui tenim diferents escrits seus, aportats pel cronista Pieras (2007). Va fer títol de Patrimoni dia 04.05.1809 i en el mes d'octubre de 1819 va ser ordenat diaca. Fou arxiver de la nostra parròquia i almanco parent de Mn. Rafel.
90. **Ramis i Bisellach, Rafel**. Sabem que era fill d'un ferrer que nomia Miquel. Va néixer a Inca dia 14.11.1779. Per un memorial que dia 13.02.1829 envià al rei Ferran VII sabem que de petit estudià música a Lluç. El bisbe Bernat Nadal li donà la tonsura, els ordes menors, i dia 11.05.1803 féu títol de Patrimoni per poder accedir als ordes majors. El mateix bisbe Nadal li donà sotsdiaconat i diaconat, però no li va poder donar el presbiterat perquè era a les Corts de Cadis, però un dels bisbes exiliats, que hi havia a Mallorca, l'ordenà prevere. Tenia el benefici de l'Orgue de la nostra parròquia i feia escola de solfa. Tengué multitud de problemes amb el reverend comú perquè era agressivament absolutista. Compongué multitud de peces: marxes per a tropes, misereres, goigs, novenaris, dues misses a quatre veus, *encierros*, motets, nades, completes a quatre veus, vespres de la Mare de Déu, ofici de sant Ferran a veus acompanyades d'instruments. Morí a Inca dia 01.04.1838 als 58 anys. APSMM llibre 198, foli 56, núm. 13. Gabriel Pieras (2007) presenta diferents articles parlant d'aquest home.
91. **Ramis i Buades, Antoni**. Era un antic franciscà del convent de Sant Bernadí de Petra, que una vegada tret del convent passà a viure a Inca amb la família. Era fill de Bartomeu i Catalina. Morí a Inca, als 70 anys, dia 05.06.1859; féu diferents deixes, entre elles tres lliures per celebrar una missa a Moscarí. APSMM, llibre 198, foli 175, núm. 24.
92. **Ramis i Capó, Joan**. Prevere d'Inca, fill de Gabriel i de Magdalena, que morí a Inca dia 21.07.1846 als 66 anys. APSMM llibre 198, foli 123, núm. 36.
93. **Ramis i Gener, Rafel**. Inca, 1849. Dia 14.08.1872 demanava ser ordenat dels ordes menors i el sotsdiaconat; dia 19.08.1873, del diaconat; i dia 14.03.1874, de prevere. Dia 10.09.1874 fou nomenat vicari de Campanet. De 1884 a 1888 va ser el rector de l'església de Sant Domíng. Morí dia 03.11.1908. BOBM 1908, 349.
94. **Ramis i Santandreu, Guillem**. Antic frare caputxí, que una vegada fet fora del convent retornà a Inca per viure amb la família. Tenia el nom de fra Dídac. Morí a Inca dia 16.11.1847 als 81 anys. Havia perdut el cap i sols li fou administrat el sagrament de la unció dels malalts. APSMM, llibre 198, f. 127g, núm. 50.
95. **Ramis, Mn. Guillem**. Inca, 1806. Sabem que era un prevere titular d'Inca, on morí dia 29.07.1873 als 67 anys. BOBM 1873, 150.
96. **Reura i Mesquida, Gabriel**. Per ara sols sabem que aquest prevere dia 29.09.1766

- va fer títol de Patrimoni per poder ser admès als ordes majors.
97. **Reus i Alzina, Gabriel.** Inca, 1851. Dia 21.08.1875 va fer títol de Patrimoni per poder ser admès als ordes majors. Dia 19.05.1876 demanà ordes menors i sotsdiaconat, que li foren donats dia 09.06.1876. Fou ordenat prevere el 1878 i podem dir que tota la vida exercí el ministeri a la nostra parròquia. Morí a Inca dia 29.01.1915. BOBM 1915, 269.
 98. **Reus i Alzina, Simó.** Inca, 1865. Dia 11.04.1889 féu títol de Patrimoni per poder accedir als ordes majors. Dia 20.09.1890 fou ordenat prevere. Exercí son ministeri servint la nostra feligresia, sobretot la barriada de Sant Francesc, tant abans de l'arribada dels PP. de la TOR com després. Morí a Inca dia 12.01.1919. BOBM 1919, 319.
 99. **Ribera, Mn. Joan.** Inca, 1813. Fent els estudis primaris a Inca, entrà al convent de Sant Francesc, professant com OFM. Arribada l'exclaustració retornà a Inca per viure amb la família, i aquí morí dia 06.09.1862. BOBM 1862, 301.
 100. **Rubí i Ferrer, Antoni.** Inca, 1812. Entrà al convent del PP. Dominics, i l'any 1835 fou exclaustrat i passà a viure amb la família a Inca. Sabem que l'any 1841 va fer el sermó del dia de Sant Sebastià a la vila de Sencelles. Morí a Inca, als 38 anys, dia 13.06.1850. APSMM llibre 198, f. 136g, núm. 21.
 101. **Rubí i Ferrer, Mateu.** Inca, 1850. Fou ordenat prevere l'any 1874, i quedà a exercir el ministeri a Palma. Sabem que de 1902 a 1911 fou ecònom de la parròquia de Sant Nicolau.
 102. **Salas i Coll, Jaume.** Inca, 11.07.1864. Avançant en els estudis eclesiàstics dia 17.11.1888 féu títol de Patrimoni per poder accedir als ordes majors. Dia 22.03.1890 va rebre l'ordenació sacerdotal. Esmerçà tots els anys de son ministeri en la parròquia inquera. Dia 20.03.1920 fou nomenat vicari de la nostra parròquia. Morí a Inca dia 09.07.1940. BOBM 1940, 312.
 103. **Salas i Gener, Francesc.** Inca, 1871. Era nebot del músic i organista inquer. Dia 12.02.1896 feia son títol de Patrimoni per poder accedir als ordes majors. L'any 1897 vivia a Ponce (Puerto Rico) i demanava l'èxeat per poder-se ordenar allà. Dia 17 de gener de 1899 li enviaren de Mallorca tota la documentació pertinent perquè es pogués incardinar a qualsevol diòcesi americana, si no ho havia fet a Ponce. Fou alumne intern del Seminari de San Luis de Potosí (Bolívia), regentat aleshores pels PP. Paüls. Esmerçà uns anys com a professor d'aquell Seminari. Fiol, 988.
 104. **Salas i Genestra, Bernat.** Inca, 16.01.1816. Ja havia començat els estudis eclesiàstics quan se suprimí la Universitat de Mallorca, i féu els estudis de Filosofia al Reial Seminari que seguia funcionant a l'edifici de l'Estudi General, i no entrà al Seminari Conciliar. Davant la impossibilitat d'ordenar-se prevere a Espanya, degut a la prohibició que havia decretat el Govern, passà a Itàlia. Dia 24.05.1844 la família, Bernat Salas Cànaves i Maria Montserrat Genestra Llopart, feia el títol de Patrimoni perquè el fill pogués ser ordenat. Quan les aigües s'amansiren retornà a Mallorca amb els altres companys allà ordenats i començà l'exercici del ministeri com a vicerector del Seminari i catedràtic de Metafísica, càrrec que regentà més de 25 anys. Havia coincidit amb Mn. Gabriel Marià Ribas de Pina tant al Reial Seminari com els anys d'Itàlia, es teixí una forta amistat entre ambdós preveres, fet que provocà que Ribas de Pina fos nomenat confessor ordinari del Seminari. El càrrec del Seminari li permetia dedicar-se a la predicació. Sabem que l'any 1861 va fer el sermó de la Mare de Déu del Carme a Sencelles; el 1862, el de Santa Àgueda; el 1763, el sermó de Sant Caralampi i tot el septenari de l'Obreria del Rosari.

- Durant el curs de 1879/80 tengué un atac de gota i presentà la renúncia dels càrrecs del Seminari. Retornà a Inca per ser atès per la família. Morí a Inca dia 06.05.1887 a les 7 del capvespre. BOBM 1887, 230.
105. **Salas i Martorell, Pere Francesc.** Inca, 1796. Avançant en els estudis eclesiàstics dia 02.02.1817 va fer títol de Patrimoni per poder rebre els ordes majors. Pensam que esmerçà tot el seu ministeri a Inca, on morí dia 10.10.1859 i deixà com a marmessor Mn. Bernat Salas i Genestra, l'etern vicerector del Seminari. APSMM 198, foli 178, núm. 48. Potser fos germà seu el prevere, que exercia el càrrec de capellà de la presó, Mn. Felip Salas i Martorell, que morí dia 29.01.1890. BOBM 1890, 26.
106. **Salas i Ramis, Bernat.** 1833. Dia 23.02.1855 va fer títol de Patrimoni per poder accedir als ordes majors. Exercí el ministeri sacerdotal a Inca, era el custos de l'església de Sant Domingo i coadjutor del monestir de Sant Bartomeu quan dia 07.02.1884 Mn. Joan Cifre i Cànaves (1836-1897), el rector Cusset de Pollença, davant unes greus dificultats que havien sorgit, presentà la renúncia i el mateix dia Mn. Bernat en fou nomenat ecònom. Allà restà fins que pogué retornar a Inca. Aquí morí dia 20.09.1900. BOBM 1900, 335. Era el padrí de fonts de Mn. Bernat Salas i Seguí.
107. **Salas i Ramis, Rafel.** Inca, 1837. Dia 28.01.1859 féu el títol de Patrimoni per poder accedir als ordes majors. Fou ordenat prevere dia 22.09.1861, i exercia el càrrec de vicari de la parròquia de Sant Nicolau quan morí a Palma dia 14.05.1867 a l'edat de 30 anys. BOBM 1867, 208.
108. **Salas i Seguí, Bernat.** Fill d'una família inquera de conradors que en el moment en què va néixer aquest fill duia la finca de Santiani en el terme de Campanet, i allà va néixer l'infant i hi fou batiat. Després de les primeres lletres fetes a Inca i les primeres passes en el camp musical de mà de l'organista de la parròquia, Joan Torrandell, pare d'Antoni Torrandell, entrà al Seminari, i ja es veien les disposicions naturals que tenia per a la música. Essent seminarista ja aconseguí el benefici de l'Orgue de la parròquia de Sant Nicolau (1893-1895). Sortiren unes oposicions d'organista a la catedral de Segòvia, i s'hi presentà i les guanyà, conservant el benefici fins al 1901. Allà fou ordenat prevere dia 19.12.1896. Dia 02.01.1901 sortia un edicte d'oposicions per a organista de Mallorca, regularitzant la situació que estava anormal des de la mort de Miquel Tortell i Simó de dia 11.01.1868. S'hi presentà, i dia 16 de febrer 1901 prengué possessori de l'orgue de la Seu, però aviat es cansà, i el 1903 participà a les oposicions per a organista de Sevilla. Les guanyà i exercí aquest càrrec fins al 1912, en què retornà a Mallorca; ocupà el càrrec fins a la mort, que li sobrevingué a Palma dia 21.01.1932. Són múltiples les composicions musicals que ens deixà i que l'any 1932 integraren l'homenatge a mossèn Bernat Salas Seguí, músic de Nostra Terra. Cal remarcar la *Missa in honorem Sanctae Mariae Majoris*, l'himne *Entre els noms*, *avemaries*, *Pater Noster*. Música lletres de Miquel Duran, Pere d'Alcàntara Penya, Maria Antònia Salvà, Andreu Caimari. L'any 1998 li fou dedicada la VIII Nit Bielena. L'Ajuntament de Campanet el declarà Fill Il·lustre i li dedicà un carrer, com també en té un a la ciutat d'Inca. BOBM 1932, 109. GEM XV, 48.
109. **Sastre i Mulet, fra Brocard.** Dia 31.03.1879 morí de tisi pulmonar, a Inca, aquest eclesiàstic, als 25 anys. Era fill dels conradors Joan i Maria, vivia al carrer de Sant Francesc. Ens diuen que era carmelita exclaustat, però és mal de creure, ja que, si tenia 25 anys, hauria nascut el 1854, quan ja feia anys que s'havia fet l'exclaustació.

APSMM llibre 200, foli 145, núm. 22.

110. **Seguí i Truiol, Guillem.** Franciscà exclaustat del convent de Sant Francesc d'Inca. Vivia amb la família, quan morí, als 80 anys, dia 23.09.1851. APSMM llibre 198, foli 139g, núm. 32.
111. **Solivellas i Cànaves, Martí.** La seva família pròpiament dita era del municipi d'Escorca, però s'havia establert a Inca, i ell sempre fou considerat com a prevere inquer, atès que era beneficiat de la nostra parròquia. Aquí va morir dia 08.05.1848 als 62 anys. APSMM Defuncions 1833-1866 (198), foli 130, núm. 22.
112. **Tortella i Beltran, Antoni.** Inca, 1812. De petit entrà al convent de Sant Francesc i com tal professà, però l'exclaustació el tragué del convent i retornà a Inca per viure amb la família. Acceptà el càrrec de vicari de Lloseta i allà l'anà a trobar la germana mort dia 11.10.1867 quan tenia 55 anys. APSMM, llibre 200, foli 10g-11, núm. 72.

3. Referències i bibliografia

Confer. Código de Derecho Canónico y legislación complementaria. 1962. BAC: Madrid.

PIERAS, G. 2007. *Fons documentals de l'Arxiu Parroquial d'Inca. Articles publicats al setmanari Dijous (1978-1980).* Leonard Muntaner Editor: Palma, 314 pp.

FIOL, P. 1992. *L'Església mallorquina a Amèrica.* Bisbat de Mallorca: Palma, 163 pp.

SUNYER, J. 2015. *Els clergues de Santanyí i la comarca (del segle XIII al segle XXI).* Joan Sunyer i Ramos: Santanyí, 497 pp.

4. Abreviatures

AD: Arxiu Diocesà

APSMM: Arxiu Parroquial de Santa Maria la Major (Inca)

APM: Arxiu Parroquial de Muro

APS: Arxiu Parroquial de Sencelles

BOBM: *Butlletí Oficial del Bisbat de Mallorca*

GEM: *Gran Enciclopèdia de Mallorca*

OFM: Ordinis Fratrum Minorum, franciscans del primer orde

OP: Ordinis Predicatorum, frares dominics

Documentos: publicació feta per les Religioses Franciscanes, 1988-1989